SURİYE TÜRKMEN TÜRKÇESİ AĞIZLARININ TESPİTİ

Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarının Tespiti başlıklı projemiz TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir. Bu proje, ülkelerinde çıkan iç savaş dolayısıyla ülkemizde misafir olan Suriye Türkmenlerinin konuştuğu Türkçenin özelliklerini, ses ve şekil yapısı bakımından ortaya koymayı amaçlamıştır. Ağız araştırmalarında asıl amaç ağız/ dil özelliklerini tespit etmek olsa da yapılan günlük konuşma derlemeleri üzerinden hedef kitlenin tarihsel, kültürel ve sosyolojik yönden durumları da tespit edilmiş olmaktadır.

Bilindiği üzere savaş öncesinde Türkmenler ağırlıklı olarak Suriye'nin Halep, Lazkiye, Hama-Humus ve Şam-Kuneytra illeri ile buralara bağlı köylerde yaşamaktaydılar. Az da olsa Rakka, Tartus gibi yerlerde de mevcut idiler. Bu bölgelerin bazılarında Türkmenler ağız özelliklerini korumuş olarak günlük dilde canlı biçimde Türkçe konuşurlarken bazılarında Türkçe zayıflamış durumdaydı. Şimdi ise bunların büyük bir kısmı ülkemizde misafirdirler. Ağız özelliklerini korumuş şekilde bizlerle konuşurken gayet rahat anlaşabilmektedirler. Ancak gün geçtikçe taşıdıkları ağız özellikleri kaybolacak, yerleştikleri bölgenin ağız özellikleriyle konuşmaya başlayacaklardır. Şunu biliyoruz ki, yüzyıllar içinde birikmiş, sözel olarak aktarılan ağızların kaybıyla birlikte geri döndürülemez biçimde yok olacak kültür mirasını diriltme ve yeniden üretme imkânı yoktur. Bundan dolayı Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarının Tespiti Projesini hayata geçirdik.

Proje kapsamında; proje önerisinde yer verilen Gaziantep, Hatay, Kilis, Hatay, Malatya ve Osmaniye ile birlikte proje önerisinde yer verilmeyen ancak veri çeşitliliğine katkı sağlayacağı düşünülen Kahramanmaraş ve Şanlıurfa illerinde Suriye iç savaşı neticesinde ülkemize sığınan Suriye Türkmenleri ile derleme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmaları sonucunda toplam 1165 kişi ile görüşülmüş ve toplam 19437

dakika (323 saat 57 dakika) derleme/ sesli belgeleme/ sesli-görüntülü belgeleme ortaya çıkmıştır. Sonraki süreçte elde edilen veriler deşifre edilmek suretiyle dijital ortama aktarılmış; bu verilerden tekrar içerikli olanlar, aynı konuyu yansıtanlar ayıklanmış ve 308 kaynak kişiden elde edilmiş olan 158 metin kullanılmıştır.

Proje kapsamında elde edilen verilerin deşifre edilmesinden sonra Suriye Türkmen Türkçesi ilk etapta Bayırbucak, Halep, Hama-Humus ve Colan olmak üzere dört ağız bölgesine ayrılmış; ancak Colan bölgesi detaylı incelenip ses ve şekil bilgisi açısından kendi içerisinde Colan Türkmen Ağzı ve Colan Yörük Türkmen Ağzı olmak üzere iki bölgeye ayrıldığı tespit edilince ağız bölgelerinin sayısı beşe çıkmıştır. Her bölgenin ayrı ayrı gramatikal dizini çıkarılmış olup elde edilen sonuçlar Anadolu ağızları ile karşılaştırılmış ve Suriye Türkmen Türkçesi ağızlarının Anadolu ağızları içerisindeki yeri tespit edilmiştir. Tespit edilen beş ağız bölgesi incelendiği zaman söz konusu ağızların Leyla Karahan'ın Anadolu ağızlarını tasnif ederken esas aldığı ses ve şekil bilgisi özelliklerine göre Batı Grubu Anadolu ağızları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür. Temel alınan ses ve şekil özelliklerinin büyük çoğunluğunda Batı Grubu Anadolu ağızlarının özelliklerini taşıyan Suriye Türkmen Türkçesi ağızları, bazı özellikler noktasında ise Doğu Grubu Anadolu ağızlarının bir kısmı ile benzerlik göstermekte, hatta Irak Türkmen Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi ile ortaklık taşımaktadır.

2018 yılında başlayan projemiz 2020 yılı içerisinde tamamlanmıştır.

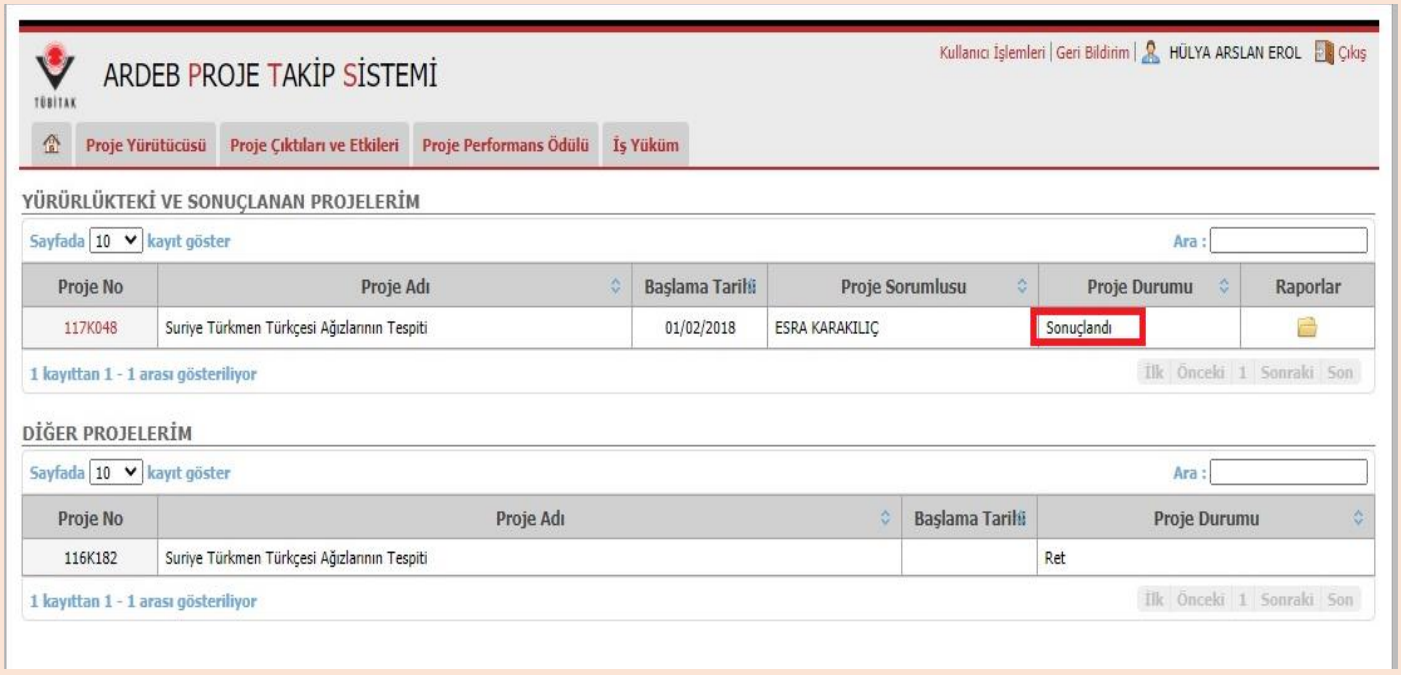

ÇALIŞMALARIMIZDAN KARELER

D.625
E-91
Yayladağı
33
Lazkiye
117

YAYLADAĞI
GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ
YAYLADAĞINDA YAŞAYAN GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDEKİ SURİYELİLERE VE YEREL HALKA
MESLEK EDİNDİRME PROJESİ

YAVUZ'UN MİRASI
TÜRK YURDU YAYLADAĞI'NA
HOŞGELDİNİZ

UYGUR TÜRKLERİ